

Ochrona życia i zdrowia ludzkiego. Komentarze do znowelizowanego KEL: art. 2.

Komisja Etyki Lekarskiej NRL wznawia publikację przygotowanych komentarzy do znowelizowanego Kodeksu Etyki Lekarskiej. Ty razem eksperci NIL interpretują przepisy zawarte w art. 2. KEL.

ART. 2.

1. *Powołaniem lekarza jest ochrona życia i zdrowia ludzkiego, zapobieganie chorobom, leczenie chorych oraz niesienie ulgi w cierpieniu; lekarz nie może posługiwać się wiedzą i umiejętnością lekarską w działaniach sprzecznych z tym powołaniem.*
2. *Najwyższym nakazem etycznym lekarza jest dobro chorego — salus aegroti suprema lex esto. Mechanizmy rynkowe, naciski społeczne i wymagania administracyjne nie zwalniają lekarza z przestrzegania tej zasady.*

Komentarz:

Art. 2 określa najważniejsze cele, jakim służy wykonywanie zawodu lekarza tj. zapobieganie chorobom, leczenie chorych oraz niesienie ulgi w cierpieniu.
Słowo powołanie ma wiele znaczeń. Między innymi oznacza specyficzne cechy człowieka, które sprawiają, że jego praca jest wykonywana dobrze i przynosi satysfakcję jemu oraz osobom, których dotyczy. W tym znaczeniu „powołanie" wprost odwołuje się do profesjonalizmu lekarskiego: według słownika języka polskiego powołanie to zdolność i zamiłowanie do czegoś oraz przeświadczenie o tym, że wybrany zawód jako droga życiowa są najwłaściwsze. Słowem bliskoznacznym względem „powołania" jest słowo misja. Słowo to pochodzi od łacińskiego *mittere* – posyłać. Oznacza posłanie osoby lub grupy osób w celu wykonania jakiegoś zadania. W tym też sensie powołanie lekarskie wiąże się z realizowaniem misji nadającej wartość życiu lekarza i stanowiącej o jego roli społecznej.
Ochrona życia i zdrowia ludzkiego, zapobieganie chorobom, leczenie chorych oraz niesienie ulgi w cierpieniu jest celem misji, w jakiej lekarz zostaje posłany, zadaniem, jakie ma wykonać w odniesieniu do drogi zawodowej oraz wartości, którymi kieruje się w życiu.

O ile zawód to zestaw czynności wykonywanych systematyczne w celu uzyskiwania środków utrzymania, o tyle profesjonalizm lekarski wyróżnia to, że składające się nań czynności, są podejmowane w celu ochrony i promowania jednych z najważniejszych dóbr człowieka, jakimi są zdrowie, życie i wolność od cierpienia.
Są to dobra fundamentalne przez to, że są niezbędne każdej istocie ludzkiej bez względu na jej cele życiowe, światopogląd czy przymioty moralne. Są one niezbędne każdemu człowiekowi zarówno jako warunki realizowania swoich planów jak i samodzielnie.
Aby realizować powołanie lekarskie, a więc aby realizować wymogi profesjonalizmu lekarskiego, lekarz ma obowiązek postępować zgodnie z posiadanymi kompetencjami zawodowymi, których nie wolno mu wykorzystywać w wykonywaniu czynności sprzecznych z tymi dobrami. Ponadto profesjonaliście lekarzowi nie wolno wykraczać poza swoje kompetencje zawodowe.
Ust. 2 artykułu wskazuje najważniejszy nakaz etyczny profesji lekarskiej, jakim jest dbanie o dobro chorego. Nakaz ten nie pozwala na podporządkowywanie celów specyficznych dla powołania lekarskiego – tj. dbałości o zdrowie i życie ludzkie oraz minimalizowanie cierpienia – mechanizmom rynkowym, naciskom społecznym, czy wymaganiom administracyjnym. Oznacza to, że w przypadku konfliktu między dbałością o zdrowie i życie ludzkie a korzyściami finansowymi (własnymi lub innych osób), naciskami społecznymi czy wymaganiami administracyjnymi, lekarz ma obowiązek przedkładać zdrowie i życie ludzkie.
Odpowiednikami łacińskiego *salus* mogą być oprócz „zdrowia” także „dobro” lub „powodzenie”. Jest to pojęcie szerokie, które umieszcza kwestie zdrowotne w szerokim kontekście rozmaitych dóbr, do których zmierzają ludzie. Zawiera ono konotacje właściwe dla rozumienia „dobrostanu” (wellbeing) obecnego w Konstytucji WHO. Zgodnie z tym pojęciem dobrostan człowieka to nie tylko brak choroby lub niepełnosprawności, ale także subiektywne odczuwanie przez człowieka zadowolenie ze swojego stanu fizycznego, psychicznego oraz sposobu funkcjonowania w społeczeństwie.